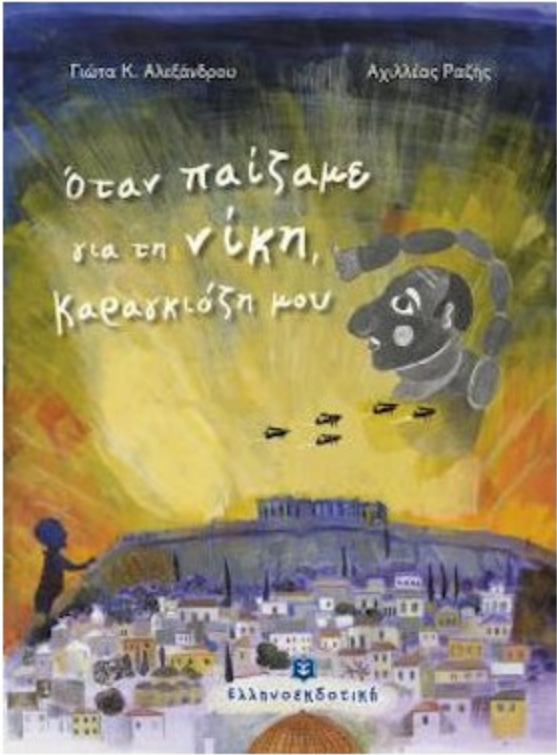

Όταν παίζαμε για τη νίκη, Καραγκιόζη μου! της Γιώτας Αλεξάνδρου

Αχιλλέας Ραζής | Γιώτα Αλεξάνδρου | Εκδόσεις ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ | Πάνος Τουρλής

Ο Λευτέρης, γιος και βοηθός караγκιόζοπαίχτη, ήταν 12 ετών όταν κηρύχτηκε ο πόλεμος με τους Ιταλούς κι επιστρατεύτηκε ο πατέρας του. Γεμάτος αγωνία για την τύχη του, συνεχίζει να δίνει παραστάσεις Καραγκιόζη για να γελάει η γειτονιά κι όταν τα πράγματα σκουραίνουν για την Ελλάδα δε διστάζει να γίνει σαλταδόρος στα γερμανικά καμιόνια ώστε να βοηθάει την οικογένειά του.

Το κείμενο είναι από τα λυρικότερα, συγκινητικότερα και δυνατότερα σε συναίσθημα κείμενα για παιδιά που έχω διαβάσει ως τώρα. Μπλέκονται αρμονικά ο σκληρός ρεαλισμός του πολέμου και η τρυφερή λογοτεχνικότητα των παρομοιώσεων και των μεταφορών, η καθημερινή ζωή και τα βιώματα του Καραγκιόζη. Πώς γίνεται και τα δάκρυα λύπης από τα όσα διαδραματίζονται στο βιβλίο («Και η σημαία ανθίζει στα μπαλκόνια και στις καρδιές μας») να μετατρέπονται σε χαράς και να χαράζει ελαφρά τ' αχειλί όταν μιλάνε οι φιγούρες («Φέρτε μου τις πιο βρόμικες κάλτσες σας, παιδιά, να τις ρίξουμε να πεθάνουν οι Ιταλοί από την μπόχα»); Πώς γίνεται να καταφέρει μια νεότερη ηλικιακά συγγραφέας όπως η Γιώτα Αλεξάνδρου να αποδώσει με τόση ένταση και παραστατικότητα κι ακρίβεια τις στιγμές χαρμολύπης που πέρασε ο τόπος μας το 1940; Ο Λευτέρης μιλάει σε πρώτο πρόσωπο και παραθέτει αυτούσια κάθε λεπτομέρεια της ζωής του στα σκοτεινά εκείνα χρόνια ενώ δεν ξεχνά να κάνει παραλληλισμούς με τα κείμενα του Καραγκιόζη, τον οποίο δε σταμάτησε να παίζει στο πλάι του πατέρα του για να διασκεδάζουν και να ξεχνιούνται φίλοι και γείτονες.

Ο πατέρας είναι η κυρίαρχη φιγούρα της οικογένειας και παίρνει πάνω του τον πρωταγωνιστικό ρόλο. Τα παιδιά του τα λέει Κολλητηράκια, λείπει στο μέτωπο, νοσταλγεί το σπιτικό του και επιθυμεί τη νίκη και τελικά, μετά την εισβολή των Γερμανών, επιστρέφει σπίτι εντελώς διαφορετικός: «Στο πρόσωπό του βλέπω τις χαράδρες της Πίνδου. Στα μάτια του τη φωτιά και τον κάματο». Τουλάχιστον εκείνος επέστρεψε, αδύνατος αλλά γερός. Η ιστορία ολοκληρώνεται με την Απελευθέρωση το 1944 και σταματάει εκεί, κατόπιν επιθυμίας του αφηγητή: «Μετά όμως... Δεν θέλω να θυμάμαι».

Αυτή η συναρπαστική και διδακτική ιστορία απευθύνεται σε παιδιά από 8 ετών και πάνω, στα οποία μαθαίνει με τον πιο άμεσο και παραστατικό τρόπο τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής, της πείνας, της αβιταμίνωσης ενώ το κέφι και η ανεμελιά του Καραγκιόζη ήταν το καλύτερο «αντικαταθλιπτικό» φάρμακο. Το βιβλίο αυτό είναι μια εκδοτική κίνηση αξιέπαινη, όχι μόνο για τη σύλληψη της κεντρικής ιδέας αλλά (κυρίως) για το άρτιο τελικό αποτέλεσμα.

Η εικονογράφηση του Αχιλλέα Ραζή στέκεται επάξια στα υψηλά επίπεδα του κειμένου με την ποικιλία των οπτικών γωνιών, τις διαφορετικές προοπτικές, τα υπέροχα χρώματα που εναλλάσσονται με πιο σκούρα όταν έχουμε αφήγηση των δύσκολων καιρών, με το αρμονικό συγκέρασμα πρωτότυπης εικόνας και αποτύπωσης φιγούρων του Καραγκιόζη και με την πιστή εικαστική αναπαράσταση ιστορικών φωτογραφιών-ντοκουμέντα, όπως η αποχώρηση του τελευταίου Γερμανού στρατιώτη, η κηδεία του Κωστή Παλαμά κ. ά.

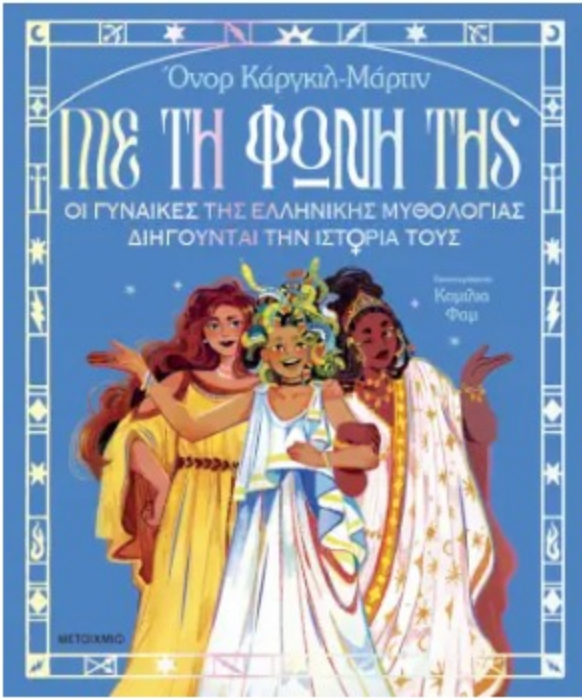
Εκτός από το εξαιρετικό κείμενο, που τόσο γλαφυρά ζωντανεύει τις δύσκολες εποχές της Ελλάδας τότε, συγκίνηση μου προκάλεσε ο πρόλογος της λατρεμένης μου Αγγελικής Βαρελλά, που με το προσωπικό της στυλ καταθέτει τις δικές της πληγωμένες αναμνήσεις από την 28^η Οκτωβρίου 1940 ενώ ο караγκιόζοπαίχτης Άθως Δανέλλης μου έδωσε μια οπτική γωνία που δεν είχα υπολογίσει ως τώρα: πώς έπαιζαν, πώς δούλευαν οι άνθρωποι του Θεάτρου Σκιών στον ελληνοϊταλικό πόλεμο και στην Κατοχή, τι ζητούσε ο κόσμος να παίξουν; Το κείμενο αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα αν σκεφτεί κανείς πως ο κύριος Δανέλλης είναι μαθητής του αξεπέραστου Μάνθου Αθηναίου, με τον οποίο είχαν άμπολλες συζητήσεις, αποσπάσματα των οποίων παραθέτει αυτόθι. Το βιβλίο συνοδεύεται από Πηγές, Γλωσσάρι, Βιβλιογραφία, Χρονολόγιο των γεγονότων και αφιέρωμα στις Τέχνες στα χρόνια του Πολέμου και της Κατοχής. Επίσης περιέχεται QR Code για όσους θέλουν ν' ακούσουν την αφήγηση του βιβλίου από τον караγκιόζοπαίχτη Άθω Δανέλλη.

«Όταν παίζαμε για τη νίκη, Καραγκιόζη μου» ήμαστε ένα, αγαπούσαμε ο ένας τον άλλον, ψάχναμε τρόπο ν' αλαφρύνουμε τις ψυχές από την αγωνία και την πείνα. Και χάρη στην εξαιρετική πένα της Γιώτας Αλεξάνδρου και τον σημαντικό χρωστήρα του Αχιλλέα Ραζή τα παιδιά ζουν από κοντά όλα τα γεγονότα, κατανοούν τον ρόλο ενός ξεχασμένου αλλά όχι αλησμόνητου Θεάτρου Σκιών σε μεγάλο μέρος της πρόσφατης Ιστορίας και αρχίζουν να σκέφτονται και ν' αναρρωτιούνται για ένα σημαντικό κομμάτι του παρελθόντος όλων μας. Γιατί: «Διαβατάρικες σκιές στο σεντόνι της ζωής είμαστε», όπως έλεγε κι ο πατέρας του Λευτέρη και πρέπει να τις αγκαλιάζουμε άφοβα, για να συμφιλιθούμε με το παρελθόν μας και ν' αγαπήσουμε το παρόν μας!

Ακολουθήστε μας

Οι προσφορές των εφημερίδων για το Σαββατοκύριακο 31 Μαΐου – 1 Ιουνίου 2025

Με τη φωνή της, της Όνορ Κάργκιλ – Μάρτιν

Μια ανάσα... θάρρος – Χαριάντα Τζανέτου

